

ΤΣΙΓΚΕΝΕ ΣΑΡΑΪ

Τὸ ἱστορικὸν τοῦ Σαραΐου

Πρὸ τριακοσίων περίπου ἐτῶν εἰς τὸ Σαραΐ κατοικοῦσαν μόνον Τούρκοι καὶ Γύφτοι, οἱ δὲ Ἕλληνες κατοικοῦσαν εἰς τὸν Γαλατὰν μακρὰν τοῦ Σαραΐου, 2500 μέτρα ἀνατολικῶς. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔζη κάποιοι ληστής πολὺ φοβερὸς ὀνόματι Σινδράκογλου, τὸν ὁποῖον βέβαια ἔκαμαν αὐτοὶ τόσον πολὺ τρομερὸν καὶ αὐτὸς τοὺς κατάκαιγε καὶ τοὺς ἐσκότωνε κάθε ἡμέραν, γι' αὐτὸ ἠναγκάσθησαν νὰ συνθηκολογήσουν με τοὺς Τούρκους τοῦ Σαραΐ καὶ κτίσανε τὰ πρῶτα ἐπὶ τὰ σπίτια εἰς τὸ Σαραΐ καὶ ἀπὸ μέγα στὸν καλέ, οἱ δὲ λοιποὶ Γαλαπιανοὶ ἔφυγαν πρὸς τὰ Γανόποστα, Ραιδεστὸ καὶ Ἡράκλεια. Τὸ Σαραΐ κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς τουρκοκρατίας, ἴσως καὶ τὸν δευτέρον ἦτο μᾶλλον ἱερὸς τόπος τῶν Τούρκων, διότι εἶχαν κτισμένον τὸ τζαμί τους με χρονολογίας τοὺς 940 περίπου (καὶ πολλὰ σπουδαῖον τζαμί,) κατ' ἦτο στρωμένον με ἀρχαῖα μάρμαρα ἀπὸ ἐκκλησίαις, καὶ στὸ μέρος του λέγανε ὅτι ἦτο ἐκκλησία. Ἐπίσης στὴν πλατεία καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ Τζαμί ἦτο ἓνα μνημεῖον Τεκές. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε πολλοὺς Χοτζάδες καὶ τοὺς τάγιζε λένε τὸ Ἰμαρέτ' ὅχι μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἄλλους πολλοὺς ὅσοι περνοῦσαν ἀπὸ κεῖ, καὶ τοὺς Γύφτους φαίνεται, γι' αὐτὸ μαζεύτηκαν καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ. Ἐλέγετο Ἁγιάς πασσᾶ Βακουφοῦ, εἶχε ἔκτασιν ἀπέραντην 20 χιλιόμετρα καὶ ἀπὸ τὰς τέσσαρες πλευρὰς καὶ μέχρι τελευτῆς τὸ διεκδικοῦσε κάποια Σουλτάνα ἀπὸ τὴν Πόλιν καὶ τὸ ἐνοικίαζε. Ἐννοεῖται ὅτι κατόπιν ἔμεινε ὀλίγον, μόνον δηλ. τὸ δάσος καὶ ἡ ἀγορὰ τὸ Μπαλτζίκ, ἐκτίσθησαν 20 καὶ πλέον χωριὰ μέσα στὸ Βακούφ. Κατόπιν τὸ Σαραΐ ἄλλαξε τακτικὴ καὶ ἀπὸ ἱερὸν ἔγινε κέντρον παραθερισμοῦ, τῶν διαφόρων σουλτάνιδων καὶ μπέηδων τῆς Κ[α]π[ο]λύεως. Ἐπίσης μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἦλθαν καὶ ἐγκατεστάθησαν οἱ Σουλτάνοι τῆς Κριμαίας καὶ εὐρίσκεται καὶ αὐτὴ ἡ γενεὰ των, εἶχε δὲ καὶ πολλοὺς Γενιτσάρους πού εἶχαν χιλιάδες πρόβατα κλ. Οἱ Γύφτοι ἦταν ὅλοι ὀργανοπαῖκται καὶ διεσκέδαζαν τοὺς σουλτάνους καὶ τοὺς μπέηδες.

Ἐπίσης εἶχαμεν μιὰ γενεὰ καὶ τὴ λέγαμε Μπαλαρίνες· αὐτὲς χο-

N. Τάμης:

Ἐρευνα

τ. 18: 1939

σ. 255-256

ρεύανε ὥς λέγουν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ πραγματικῶς ἦταν ρά-
τσα εὐμορφῆ καὶ ὀλίγο ἐλαφρόμυαλη. Εἴχαμεν καὶ ἄλλους, Μπαλάτες
εἰς τὴν ἴδιαν κατηγορίαν καὶ ἡ καταγωγὴ τους ἦταν ἀπὸ τὸν Μπαλατὰ
τῆς Πόλης ποὺ τὶς φέρανε αὐτοί. Ἐπίσης εἴχαμε πολλὰς ὀνομασίες διαφό-
ρων τόπων καὶ κατεστραμμένων χωρίων σύμφωνα μὲ τῆς Πόλης, ὅπως π.χ.
Γαλατὰς, Μπέιογλου, Μάλτεπε, Ὁρτάκιοι κλπ. Ὁ κόσμος δηλ. ὁ Ἑλλη-
νισμὸς τοῦ Σεραγίου ἦτο πολὺ ὀπισθοδρομικὸς πρὸ τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ
πολέμου, διότι δὲν εἶχαν σχολεῖα καὶ ἐκκλησίαι δὲν τοὺς ἐπέτρεπαν ἐπ'
οὐδενὶ λόγῳ καὶ τὰ πρῶτα γράμματα μερικοὶ ποὺ ξεύρανε πηγαίνανε
εἰς τὸ Γιοβαλὴ καὶ ἀπάνω στὴν ἄμμο ἢ σὲ πλάτη μεγάλου ζώου, ποὺ
χρησιμενε ὥς πλάκα, γράφανε. Τὰ πρῶτα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας αὐ-
τοὶ ποὺ κατόρθωσαν καὶ κράτησαν τὴν πίστι τους ἐπὶ πολλὰ χρόνια
ἐξοῦσαν μέσα στὰ δάση καὶ στὰ σπήλαια καὶ αὐτὸ τὸ μαρτυροῦν τὰ μικρὰ
χωριονδάκια καὶ σπήλαια ποὺ εὐρίσκοντο μέσα εἰς τὰ ἀπέραντα δάση.
Οἱ Τοῦρκοι τοῦ Σαραίου, ἐὰν καλὰ ἐπρόσεχε κανεὶς, θὰ ἔβλεπε καὶ ἴσως
θὰ διέκρινε γενεὰς χριστιανῶν, τόσῃν καταφυγτικῇ ὁμοιότητι εἶχαν.
Φαίνεται ὅτι ἐπειδὴ ἦτο κεντρικὸν μέρος, ἡ πίεσις καὶ ἡ σφαγὴ ἦτο πε-
ρισσότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη. Εἰς τὸ Σαράϊ εἶχε φρούριον καὶ πρὶν 200
χρόνια κατεδαφίσθη. Δὲν ἦτο ἄλλο τῆς Βίζας καὶ ἄλλων πόλεων, τὸ μό-
νον ἐναπομείναν ἀρχαίας ἐποχῆς ἦταν τὰ ἀρχαῖα μαρμαρίνα μνημεῖα
σπουδαῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα χρησίμευε ὥς λεκάνη εἰς τὸ Μπάστσερμε
καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν βρύση τῆς ἀγορᾶς εἶχαν ἔξωθεν σταυρὸ σκαλι-
στὸ καὶ διάφορα ἄλλα τεχνικὰ σκαλισμὰ τὸ μαρμαρόμνημα εἶχε ὕψος
1,20, μῆκος 2,5 μὲ τρία μέτρα καὶ φάρδος ἕνα καὶ κάτι μέτρα. Βρύσες
εἰς τὸ Σαράϊ εἶχε 34 καὶ ἦτο ἕνα νερὸ ἀπὸ τὴν Καμάρα καὶ ἀπὸ μέσα
στὸ κεμερί τῆς Πόλης ἀπόστασις 5 χιλ. ἀνατολικῶς τοῦ χωριοῦ μας ἦτο
ὁ ποταμὸς Γαλατὰς 300 μ. περίπου καὶ δυτικῶς εἴχαμε τὸν Ἑργίνην πο-
ταμόν· τὸ κλίμα τοῦ ἦτο πολὺ ὑγρινόν.

Τὸ Σαράϊ εἰς τὰ ἐπίσημα χαρτιά δὲν γράφεται πονθενὰ Τσεγκενέ-
σαράϊ ἀλλὰ γράφεται, Ἁγιάς Πασσὰ Βακουφοῦ ἢ Σεράϊ, διότι εἴχαμε
τὸν κεντρικώτερον μαχαλὰ Ἁγιάς πασσὰ μαλεσί, Οὐρὸν κενὰρ μαλεσί,
Σεμσὴ μαλεσί, Παζαρτζικ κλπ. Ὑπάρχει μία ἐκδοχὴ ἀλλὰ δὲν τὴν ἐπι-
κροτοῦν ὅλοι, δηθὲν ἠγάπησε ὁ Ἁγιάς πασσὰς καὶ πῆρε μιὰ τσιγκάνα.
Φαίνεται κάποια ἐποχὴ ἀπέκτησαν καὶ δικαιώματα οἱ Γύφτοι, διότι μετὰ
τὸ Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον ἦλθαν νὰ κατοικήσουν καὶ τουρκογύφτοι καὶ
οἱ κάτοικοι δὲν τοὺς ἐπέτρεπαν· ἀλλὰ αὐτοὶ κάπου ἐστηρίζοντο καὶ λέ-
γανε ὅτι εἴχανε δικαιώματα διότι αὐτὸ εἶνε, λέγανε τὸ δικό μας παλάτι.

Τὸ Μπαλτζικ, ἡ ἐβδομαδιαία ἀγορὰ Σεραίου, γίνεται εἰς τὰς 20 Ἀυ-
γούστου καὶ διαρκεῖ ἕξ ἡμέρας· τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας γίνεται ἡ ζωα-
γορὰ καὶ τὰς ἄλλας τρεῖς ἡμέρας ἐμποροπανήγυρις· εἶναι δὲ ἀφθαστος εἰς
τὴν κίνησιν, διότι ἤρχοντο ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ

A. Vignesi:
Voyage dans le
Sud-Est d'Europe.
Paris 1878
τ. II σ. 301-302
Αὐτὸ π. 264

Descriptive Physique et Géologique de la Thrace.
Ἐκτερεῖται ὑπὸ τὸν τίτλον ὡς ἡνικαὶ ἐν τῇ Ταλατῇ.
ἐν τῇ σπηλαίᾳ οὐαί πρὸς τὴν χερσὶν τοῦ ὕπνου τοῦ ὁποῦ
αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὴν πλάτῃ. πρὸς τὴν χερσὶν
ἐν τῇ τοῦ ὁποῦ ἐν τῇ τοῦ. --- ἐν τῇ τοῦ ἐν τῇ ταλατῇ
ἀπὸ τῇ τοῦ ἐν τῇ τοῦ ἐν τῇ τοῦ.